

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของการศึกษา

ประเทศไทยเป็นแหล่งผลิตข้าวหอมมะลิที่สำคัญและส่งออกข้าวเป็นอันดับหนึ่งของโลก (พงศกร, 2552) ซึ่งการส่งออกในแต่ละปีมีปริมาณและมูลค่ามาก โดยในปี 2550 มีปริมาณการส่งออก 3,067,569 ตัน มูลค่า 47,921.50 ล้านบาท ปี 2551 มีปริมาณการส่งออกลดลง 2,551,905 ตัน คิดเป็นร้อยละ 83 ของปริมาณการส่งออกข้าวทั้งหมด มูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้น 60,282.4 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 80 ของมูลค่าการส่งออกข้าวทั้งหมด และในปี 2552 มีปริมาณการส่งออกเพิ่มขึ้น 2,628,840 ตัน คิดเป็นร้อยละ 97 ของปริมาณการส่งออกข้าวทั้งหมด มูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้น 68,771.66 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 88 ของมูลค่าการส่งออกข้าวทั้งหมด (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2552 ก) จากการศึกษาประเทศไทยเป็นประเทศผู้ส่งออกข้าวที่สำคัญ ขณะเดียวกันยังมีประเทศเวียดนามและอินเดียเป็นคู่แข่งในการส่งออกข้าว (สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย, 2553) ดังนั้น การส่งเสริมภาพลักษณ์ด้านคุณภาพและความปลอดภัยจึงเป็นสิ่งสำคัญในการส่งออกข้าวหอมมะลิไทย แต่ในสถานการณ์ปัจจุบันระบบควบคุมมาตรฐานการผลิตข้าวหอมมะลียังไม่เป็นระบบ การผลิตข้าวอินทรีย์ที่มีมาตรฐานเป็นแนวทางหนึ่งในการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ โดยวิธีการหลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีในทุกขบวนการผลิต มีความสำคัญและทำให้ข้าวหอมมะลิที่ตลาดมีความต้องการอยู่แล้วมีคุณภาพดียิ่งขึ้น

จังหวัดอุบลราชธานี เป็นจังหวัดหนึ่งที่มีพื้นที่การผลิตข้าวหอมมะลิมากเป็นอันดับ 3 ของประเทศไทย รองจากจังหวัดพิจิตร และจังหวัดพิษณุโลก (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2553) เนื่องจากสภาพพื้นที่ของจังหวัดมีความเหมาะสมต่อการผลิตข้าวหอมมะลิ เกษตรกรมีความคุ้นเคยกับการผลิตข้าวหอมมะลิมาเป็นเวลานาน ประกอบกับจังหวัดอุบลราชธานีได้มีการทำแผนยุทธศาสตร์จังหวัด โดยกำหนดยุทธศาสตร์การผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์เป็นยุทธศาสตร์หนึ่ง เพื่อส่งเสริมให้มีระบบการผลิต การพัฒนาคุณภาพ และเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรอินทรีย์อย่างครบวงจร จึงได้เน้นการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์เป็นหลัก ซึ่งพื้นที่ในการปลูกข้าวทั้งหมดของจังหวัดอุบลราชธานีมีจำนวน 4,063,360 ไร่ เกษตรกร 204,203 ราย ปลูกข้าวหอมมะลิ 2,426,517 ไร่ ผลผลิตเฉลี่ย 370 กิโลกรัมต่อไร่ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2552 ข) เมื่อพิจารณาปริมาณการ

ผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ทั้งหมดของจังหวัดอุบลราชธานี (รวมข้าวอินทรีย์แท้และระยะปรับเปลี่ยนเฉพาะที่มีใบรับรองมาตรฐาน) ปีการผลิต 2552/2553 มีจำนวนเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ คิดเป็นร้อยละ 4 ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ และมีพื้นที่ที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ คิดเป็นร้อยละ 2 ของพื้นที่ปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ (สำนักงานเกษตรจังหวัดอุบลราชธานี, 2552 และ กรมวิชาการเกษตร, 2552) จากข้อมูลดังกล่าวทำให้ทราบว่า มีพื้นที่และจำนวนผู้ผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ที่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์จำนวนน้อยมาก

เนื่องจากจังหวัดอุบลราชธานี มีลักษณะภูมิศาสตร์และประชากรศาสตร์ที่เหมาะสมแก่การเพาะปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ ด้วยเหตุนี้จึงเป็นแนวทางในการตัดสินใจเลือกจังหวัดอุบลราชธานีเป็นพื้นที่ในการศึกษาในครั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนา ปรับปรุง และสนับสนุนส่งเสริมการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ของเกษตรกรที่ผ่านมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาระบบการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ของเกษตรกรในพื้นที่ต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อทราบสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์
2. เพื่อทราบปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ของเกษตรกรที่ผ่านมาตรฐานเกษตรอินทรีย์
3. เพื่อทราบปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ สามารถนำปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ที่ผ่านมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ มาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา และปรับปรุงการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ของตนเอง เพื่อให้สามารถผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ได้
2. หน่วยงานของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เช่น กรมวิชาการเกษตรและกรมส่งเสริมการเกษตร สามารถนำผลการศึกษาที่ได้มาเป็นแนวคิดในการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาระบบการผลิตและการตลาดเกษตรอินทรีย์ เพื่อกำหนดแนวทางด้านการส่งเสริมการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา คือ ปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ โดยมุ่งศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ของเกษตรกรที่ผ่านมาตรฐานเกษตรอินทรีย์
2. ขอบเขตด้านพื้นที่ คือ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ที่ขอรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดอุบลราชธานี
3. ขอบเขตด้านระยะเวลา คือ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ที่ขอรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ สำหรับเกษตรกรผู้ปลูกข้าวนาปี ปีการเพาะปลูก 2553/2554

1.5 การตรวจเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในส่วนนี้จะกล่าวถึงเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาครั้งนี้ สามารถแยกออกเป็นเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการผลิตข้าวอินทรีย์ และสมการความถดถอยโลจิสติก โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.5.1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการผลิตข้าวอินทรีย์

1.5.1.1 ปัญหาจากการไม่ได้รับใบรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ในจังหวัดอุบลราชธานี

กรมวิชาการเกษตร (2553) เป็นหน่วยงานที่ตรวจสอบและรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดอุบลราชธานี ได้ให้เหตุผลจากการตรวจรับรองแปลงข้าวหอมมะลิอินทรีย์ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ที่ขอรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ สำหรับเกษตรกรผู้ปลูกข้าวนาปี ปีการเพาะปลูก 2553/2554 ในจังหวัดอุบลราชธานีไว้ว่า กลุ่มเกษตรกรที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ส่วนใหญ่เกิดจากการใช้ปุ๋ยเคมีในการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ของเกษตรกร การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ที่ไม่มีการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ รวมถึงการใช้สารเคมีในการกำจัดวัชพืช ศัตรูพืชในแปลงนา และพื้นที่การผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ของเกษตรกรเสี่ยงต่อการปนเปื้อนสารเคมี เป็นสาเหตุหลักที่ทำให้เกษตรกรไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

1.5.1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการผลิตข้าวอินทรีย์ ได้มีผู้สนใจศึกษาทั้งปัจจัยด้านการตัดสินใจผลิตข้าวอินทรีย์ ปัจจัยด้านการยอมรับการผลิตข้าวอินทรีย์ ปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้องกับการผลิตข้าวอินทรีย์ และการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ อาทิ

- ปัจจัยด้านการตัดสินใจผลิตข้าวอินทรีย์

จันทราพร (2548) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรในจังหวัดอุบลราชธานี โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ที่เป็นสมาชิกสมาคมเกษตรก้าวหน้า จังหวัดอุบลราชธานี ปี 2545 จำนวน 163 ราย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติค่า t-test และ F-test เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคู่โดยวิธี Scheffe test พบว่า ปัจจัยที่มีผลในระดับมากต่อการตัดสินใจผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร คือ ปัจจัยด้านสังคม ได้แก่ เจ้าหน้าที่แนะนำให้ปลูก สมาชิกในครัวเรือนสนับสนุน ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ราคาจำหน่ายข้าวอินทรีย์สูง ต้นทุนการผลิตต่ำ ปัจจัยด้านกายภาพ ได้แก่ การคมนาคมสะดวก สภาพพื้นที่เหมาะสม ปัจจัยด้านชีวภาพ ได้แก่ คุณภาพของเมล็ดพันธุ์ข้าวดี การปฏิบัติดูแลรักษาไม่ยุ่งยาก ปัจจัยด้านการผลิต ได้แก่ ความสะดวกในการจัดหาเมล็ดพันธุ์ ราคาไม่สูง ปัจจัยด้านการส่งเสริมและบริการ ได้แก่ การฝึกอบรม ได้รับการตรวจรับรองแปลง ผลการทดสอบสมมติฐานที่ว่า เกษตรกรที่มีลักษณะพื้นฐานแตกต่างกันด้าน อายุ รายได้เงินสดต่อไร่จากการขายข้าวก่อนเข้าร่วมโครงการ ขนาดพื้นที่ถือครองทางการเกษตร จำนวนแรงงานในครัวเรือน และผลผลิตข้าวต่อไร่ก่อนเข้าร่วมโครงการ มีระดับของปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจผลิตข้าวอินทรีย์ไม่แตกต่างกัน พบว่า เกษตรกรมีลักษณะพื้นฐานที่แตกต่างกันมีระดับของปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจต่างกัน

ไพวงศ์ (2550) ทำการศึกษาการตัดสินใจผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ในโครงการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ครบวงจรของเกษตรกร จังหวัดขอนแก่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะพื้นฐานด้านสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ สภาพการผลิต ปัญหาในการผลิต การได้รับการส่งเสริมบริการสนับสนุนจากโครงการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ของเกษตรกร ปัจจัยที่เป็นมูลเหตุในการตัดสินใจในการผลิต และเปรียบเทียบปัจจัยที่เป็นมูลเหตุในการตัดสินใจในการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 199 คน ในพื้นที่ 9 อำเภอ 9 ตำบล 17 หมู่บ้าน ใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้างและใช้สถิติค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน มาตราส่วนประมาณค่า และวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยแต่ละคู่ใช้ t-test, F-test และ Scheffe test จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนมากเป็นผู้ชาย มีอายุเฉลี่ย 54.28 ปี มีสมาชิกแรงงานเกษตรในครัวเรือน 3.16 คน โดยมีพื้นที่ถือครองทางการเกษตร 24.42 ไร่ ประสบการณ์ในการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ 2.31 ปี พื้นที่ในการปลูก 6.17 ไร่ ปัญหาส่วนใหญ่ที่พบในการผลิตคือ ค่าไถเตรียมดิน ราคาแพง ขาดแคลนนํ้า วัชพืชรบกวน การตรวจรับรองแปลงผลิตข้าวอินทรีย์ และค่าจ้างเก็บเกี่ยว

แพง ปัจจัยที่เป็นมูลเหตุทำให้เกษตรกรตัดสินใจผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ ได้แก่ ปัจจัยทางกายภาพ คือ การมีแหล่งกักเก็บน้ำ ปัจจัยการผลิต คือ ราคาผลผลิตที่มีราคาสูงกว่าข้าวทั่วไป และปัจจัยด้านการส่งเสริมและบริการ คือ มีหน่วยงานสนับสนุนทางด้านวิชาการและวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็น

- ปัจจัยด้านการยอมรับการผลิตข้าวอินทรีย์

ภักดีญา (2548) ศึกษาปัจจัยบางประการที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับการผลิตข้าวอินทรีย์ของกลุ่มเกษตรกรในจังหวัดสุรินทร์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปทางด้านเศรษฐกิจ สังคม สภาพทั่วไปของการผลิตข้าวอินทรีย์ ปัจจัยบางประการที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับการผลิตข้าวอินทรีย์ ปัญหาและข้อเสนอแนะในการผลิตข้าวอินทรีย์ของกลุ่มเกษตรกรในจังหวัดสุรินทร์ เก็บตัวอย่างจำนวน 153 ราย โดยใช้แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูล ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย น้ำหนักคะแนนเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติ t-test และ correlation พบว่า เกษตรกรยอมรับปัจจัยด้านการผลิต ด้านการลงทุนและด้านรายได้ในระดับมาก ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ปัจจัยด้านการศึกษา ปัจจัยด้านการลงทุน และปัจจัยด้านรายได้ มีอิทธิพลต่อการยอมรับการผลิตข้าวอินทรีย์ของกลุ่มเกษตรกร

ไกรเลิศ (2550) ได้ทำการศึกษาการยอมรับการผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรและการเผยแพร่วิธีการผลิตข้าวอินทรีย์ที่เหมาะสม โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เกษตรกรจำนวน 194 ราย ในพื้นที่ 5 จังหวัดทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และพรรณนาโวหาร แล้วนำฐานข้อมูลดังกล่าวไปพัฒนาเป็นสื่อแผ่นบันทึกภาพและเสียง (วีซีดี) และแผ่นพับ จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับของเกษตรกรในการผลิตข้าวอินทรีย์ คือ ปัจจัยด้านกายภาพ ได้แก่ ความสะดวกในการคมนาคม ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ มีตลาดรองรับผลผลิตข้าวอินทรีย์ ปัจจัยด้านสุขภาพ ได้แก่ ความปลอดภัยของผู้ผลิตและผู้บริโภค ปัจจัยด้านชีวภาพ ได้แก่ นาข้าวอินทรีย์เป็นแหล่งอาหารธรรมชาติ ปัจจัยด้านการผลิต ได้แก่ เมล็ดพันธุ์หาง่าย ปัจจัยด้านสังคม ได้แก่ มีกลุ่มที่ทำกิจกรรมร่วมกัน และปัจจัยด้านการส่งเสริม ได้แก่ มีเจ้าหน้าที่ไปนิเทศงานโดยสม่ำเสมอ ทำให้เกษตรกรยอมรับในการผลิตข้าวอินทรีย์

ปวีณา (2551) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ของเกษตรกรทำนาเขตทุ่งกุลาร้องไห้ในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ครั้วเรือนเกษตรกรที่ทำนาในเขตทุ่งกุลาร้องไห้ในจังหวัดร้อยเอ็ด ปี 2548 จำนวน 228 ราย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผลจากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีความรู้เรื่องการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ในระดับมากที่สุด โดยการได้รับสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ จำนวนครั้งใน

การได้รับข้อมูล และประสบการณ์ในการปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ และเกษตรกรเห็นด้วยในระดับมากที่สุด เกี่ยวกับประโยชน์จากการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ นอกจากนี้ยังพบว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ พื้นที่ปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ รายจ่ายในการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ ความรู้เรื่องการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ และความคิดเห็นด้านความยุ่งยากในการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์

หทัย (2551) ทำการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการปลูกข้าวอินทรีย์ของชาวนาตามโครงการเกษตรอินทรีย์ อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ข่าวสารการปลูกข้าวอินทรีย์ของชาวนา แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปลูกข้าวอินทรีย์ และเจตคติที่มีต่อการปลูกข้าวอินทรีย์ของชาวนากับการยอมรับการปลูกข้าวอินทรีย์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาจำนวน 400 คราวเรือน โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ยอมรับการปลูกข้าวอินทรีย์จำนวน 200 คราวเรือน และกลุ่มที่ไม่ยอมรับการปลูกข้าวอินทรีย์จำนวน 200 คราวเรือน เก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ Point Biserial Coefficient ผลการศึกษาพบว่า ชาวนาส่วนใหญ่มีการรับรู้ข่าวสารการปลูกข้าวอินทรีย์ในระดับปานกลาง ด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปลูกข้าวอินทรีย์อยู่ในระดับค่อนข้างสูง และมีเจตคติในการปลูกข้าวอินทรีย์อยู่ในระดับค่อนข้างดี นอกจากนี้ยังพบว่า การรับรู้ข่าวสารการปลูกข้าวอินทรีย์ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปลูกข้าวอินทรีย์ และเจตคติในการปลูกข้าวอินทรีย์ของชาวนามีความสัมพันธ์กับการยอมรับการปลูกข้าวอินทรีย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

- ปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้องกับการผลิตข้าวอินทรีย์

ประไพศรี (2551) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน และใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติร้อยละและการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (multiple regression analysis) กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ทดสอบตัวแปรที่ต้องการศึกษา คือ ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว (คะแนน) ประสบการณ์การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว (ปี) การเข้าร่วมการฝึกอบรมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว (จำนวนครั้ง/ปี) การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว (แหล่งที่มา) ต้นทุนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว (บาท/ไร่) และรายได้จากการขายเมล็ดพันธุ์ข้าว (บาท/ไร่) และตัวแปรตาม คือ การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของสมาชิก วัตถุประสงค์ที่ได้จากวิธีการปฏิบัติในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรที่ประสบความสำเร็จมีประสบการณ์ในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวอย่างน้อย 5 ปี และได้รับการฝึกอบรมด้านการผลิตเมล็ด

พันธุ์ข้าวมากกว่า 5 ครั้ง เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 80 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว และได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร นอกจากนี้เกษตรกรส่วนใหญ่มีวิธีการปฏิบัติเกี่ยวกับด้านการเพาะปลูกร้อยละ 61 ด้านการดูแลรักษาร้อยละ 78 ด้านการเก็บเกี่ยวและการเก็บรักษาร้อยละ 94 ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับวิธีการปฏิบัติในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน คือ ความรู้เกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนตัวแปรอื่นๆ คือ ต้นทุนในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวและรายได้จากการขายเมล็ดพันธุ์ข้าวไม่มีความสัมพันธ์กับวิธีการปฏิบัติในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน

ยศ (2552) ได้ศึกษาปัจจัยที่เป็นข้อจำกัดต่อระบบการจัดการผลิตข้าวอินทรีย์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเงื่อนไขและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการผลิตข้าวอินทรีย์ตามเกณฑ์มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ใช้วิธีการสัมภาษณ์เกษตรกรเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ซึ่งลักษณะของการสัมภาษณ์นั้นจะใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างและทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย จำนวน/ความถี่ ร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการให้เหตุผลแบบอุปนัย (inductive reasoning) ในหัวข้อว่าทำไมเกษตรกรจึงผลิตข้าวอินทรีย์ได้หรือไม่ได้มาตรฐาน โดยนำข้อมูลย่อยๆ แต่ละข้อมูลมารวมกัน เพื่อนำไปสู่ผลสรุป จากการศึกษาพบว่า การที่เกษตรกรผลิตข้าวอินทรีย์ให้ได้มาตรฐานเกษตรอินทรีย์จะขึ้นอยู่กับ ความซื่อสัตย์ต่อการผลิต การปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้ตรวจสอบภายในและภายนอก ความใกล้ชิดกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริม การช่วยเหลือจากเกษตรกรด้วยกันเอง และการมีพื้นที่การผลิตข้าวอินทรีย์อยู่ข้างเคียงกัน และการที่เกษตรกรผลิตข้าวอินทรีย์ไม่ได้มาตรฐานเกษตรอินทรีย์จะขึ้นอยู่กับ การประสบภัยธรรมชาติ-น้ำท่วมพื้นที่ผลิตและน้ำไหลบ่าเข้าพื้นที่เพาะปลูก ทำให้ไม่เป็นไปตามข้อกำหนดของมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ สมาชิกในครัวเรือนไม่ปฏิบัติตามแนวมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ เกษตรกรบางรายใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืชในการผลิตข้าวอินทรีย์ โดยเฉพาะในระยะต้นกล้าและระยะหลังปักดำ เกษตรกรใช้ปุ๋ยอินทรีย์ที่ไม่ได้มาตรฐานในการผลิตข้าวอินทรีย์ รวมถึงการซ่อนเร้นการกระทำความคิดตามข้อกำหนดของมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

- การผลิตข้าวหอมมะลินทรีย์

ยงยุทธ (2549) ได้ศึกษาการผลิตข้าวหอมมะลินทรีย์ของเกษตรกรในอำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเจตคติของเกษตรกรที่มีผลต่อการผลิตข้าวหอมมะลินทรีย์และการปฏิบัติตามหลักการผลิตข้าวหอมมะลินทรีย์ของเกษตรกร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษามีจำนวน 159 ราย ใช้แบบสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดย

ใช้สถิติแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีเจตคติที่ดีต่อการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ในหลักการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ระดับมากที่สุด คือ การปรับปรุงบำรุงดิน การจัดการตอซัง ความยั่งยืนและรายได้ นอกจากนี้ยังพบว่า ด้านหลักการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ของเกษตรกรส่วนใหญ่จะปฏิบัติตามทุกปี ยกเว้น การปรับปรุงบำรุงดิน การทดสอบเมล็ดพันธุ์ เกษตรกรปฏิบัติเป็นบางปี และวิธีการปลูก การจัดการแมลงศัตรูพืช เกษตรกรไม่ปฏิบัติตามหลักการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์เลย

อดุลย์ (2549) ได้ศึกษาการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ของเกษตรกรในจังหวัดบุรีรัมย์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้และทัศนคติของเกษตรกรต่อการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง 305 ราย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และน้ำหนักคะแนนเฉลี่ย ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกข้าวโดยวิธีการหว่าน และมีการใช้ปุ๋ยอินทรีย์หลายชนิดร่วมกัน ด้านความรู้ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้ในการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ในระดับปานกลาง และมีทัศนคติที่เห็นด้วยต่อการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ในระดับมาก

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับข้าวอินทรีย์ ทั้งปัจจัยด้านการตัดสินใจผลิตข้าวอินทรีย์ ปัจจัยด้านการยอมรับการผลิตข้าวอินทรีย์ ปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้องกับการผลิตข้าวอินทรีย์ และการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ ทำให้มีการคัดเลือกข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ขนาดพื้นที่ถือครอง สิทธิครอบครองที่ดิน แรงงานในครัวเรือน แหล่งข้อมูลข่าวสาร แหล่งเงินทุน รายได้ที่เป็นเงินสด และปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ ประกอบด้วย ประสิทธิภาพในการผลิต การเข้ารับการศึกษา การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ รวมถึงความรู้ความเข้าใจในกระบวนการผลิต ความรู้ความเข้าใจต่อมาตรฐานการผลิต และการปฏิบัติตามขั้นตอนการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์

1.5.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสมการความถดถอยโลจิสติก

สมการความถดถอยโลจิสติก ได้มีผู้สนใจนำไปใช้ในหลากหลายสาขาร่วมกัน อาทิ วราภรณ์ (2551) ทำการศึกษาเรื่อง การขับเคลื่อนสู่วิถีเกษตรปลอดภัยจากสารพิษ: กรณีการปลูกพืชผัก มีวัตถุประสงค์หลักในการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับหรือเข้าร่วมในโครงการเกษตรปลอดภัยจากสารพิษ โดยกำหนดตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ตัวแปรตาม ได้แก่ เกษตรกรปลูกผักปลอดภัย กำหนดให้เป็นเกษตรกรที่ยอมรับและไม่ยอมรับเทคโนโลยีการปลูกผักปลอดภัย (ยอมรับ 1/ไม่ยอมรับ 0) ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย อายุ (ปี) ระดับการศึกษา (ปี) พื้นที่ถือครองเพื่อทำการเกษตร (ไร่) พื้นที่ปลูกผัก (ไร่) รายได้เหนือต้นทุนผันแปรจากการปลูกผัก (บาท)

แรงงานที่ทำการเกษตร (คน) การฝึกอบรมเกี่ยวกับเทคโนโลยีปลูกผักปลอดภัยในรอบ 3 ปีที่ผ่านมา (ได้รับ 1/ไม่ได้รับ 0) การดูงานแปลงสาธิตเกี่ยวกับเทคโนโลยีปลูกผักปลอดภัยในรอบ 3 ปีที่ผ่านมา (ไปดู 1/ไม่ได้ไปดู 0) และระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกษตรปลอดภัย (0-10 คะแนน) ใช้การวิเคราะห์ถดถอยแบบโลจิสติกในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยกำหนดให้ตัวแปรตามเป็นตัวแปรเชิงคุณภาพที่มีเพียง 2 ค่า คือ 1 และ 0 ซึ่งแสดงถึงความน่าจะเป็นที่เกษตรกรจะยอมรับและไม่ยอมรับเทคโนโลยีการปลูกผักปลอดภัย ซึ่งจัดเป็นแบบจำลองสองทางเลือก (binary choice model) โดยตัวแปรตามจะขึ้นอยู่กับตัวแปรอิสระที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรในกรณีนี้ใช้วิธีความน่าจะเป็นสูงสุด (maximum likelihood) นอกจากนี้จะพิจารณาค่า $-2 \log \text{likelihood}$ ค่า Hosmer and Lemeshow Chi-Square และค่า Model Chi-square ถึงความเหมาะสมของแบบจำลอง และเมื่อพิจารณาผลเปรียบเทียบจากการพยากรณ์ของแบบจำลองกับข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ พบว่าแบบจำลองสามารถพยากรณ์เกษตรกรที่มีการยอมรับและไม่ยอมรับเทคโนโลยีปลูกผักปลอดภัยได้ถูกต้องถึงร้อยละ 84 โดยในส่วนของเกษตรกรที่ยอมรับเทคโนโลยีปลูกผักปลอดภัย แบบจำลองสามารถพยากรณ์ได้ถูกต้องร้อยละ 81 เปรียบเทียบกับเกษตรกรที่ไม่ยอมรับเทคโนโลยีปลูกผักปลอดภัย แบบจำลองพยากรณ์ได้ถูกต้องร้อยละ 87

ภักตร์พงศ์ (2553) ได้ศึกษาการทำนายคุณสมบัติของนักศึกษาระดับปริญญาตรีภาคปกติ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ที่สามารถสำเร็จการศึกษาได้ตามเวลาที่กำหนด เพื่อประยุกต์ใช้เทคนิคการวิเคราะห์ความถดถอยโลจิสติกมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของข้อมูลและสร้างรูปแบบที่เหมาะสมในการทำนายคุณสมบัติของนักศึกษา โดยใช้วิธีการทางสถิติ คือ การวิเคราะห์ความถดถอยแบบไบนารี (binary logistic regression analysis) โดยกำหนดตัวแปรที่ใช้วิเคราะห์ ได้แก่ ตัวแปรตาม คือ สถานักศึกษา กำหนดให้เป็นสำเร็จการศึกษาและไม่สำเร็จการศึกษา (สำเร็จ 1/ไม่สำเร็จ 0) และตัวแปรอิสระ คือ อาชีพของบิดา อาชีพของมารดา รายได้ของบิดา รายได้ของมารดา ขนาดโรงเรียนเดิม วุฒิกการศึกษาเดิม และเพศ ซึ่งใช้วิธีการของตัวแปรหุ่นสร้างตัวแปรให้มี 2 ค่า จากนั้นตรวจสอบความเหมาะสมของตัวแบบ ทดสอบค่าสัมประสิทธิ์ที่เป็นพารามิเตอร์ว่ามีค่าเป็นศูนย์ทุกตัวหรือไม่ โดยใช้สถิติ Wald พบว่า การประยุกต์ใช้เทคนิคการวิเคราะห์ความถดถอยโลจิสติกมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของข้อมูล สามารถสร้างรูปแบบที่เหมาะสมในการทำนายโอกาสการพ้นสภาพนักศึกษ เพื่อหาสาเหตุพื้นฐานของปัญหาการพ้นสภาพของนักศึกษา

จากงานวิจัยเรื่องการใช้สมการความถดถอยโลจิสติก ในเรื่องการขับเคลื่อนสู่วิถีเกษตรปลอดภัยจากสารพิษ: กรณีการปลูกพืชผัก ทำให้เรียนรู้ว่าการใช้การวิเคราะห์ความถดถอยแบบโลจิสติกและการเรียนรู้ด้านการผลิต มีการกำหนดตัวแปรตามที่มีค่าเพียง 2 ค่า คือ 1 และ 0 เพื่อแสดงความน่าจะเป็นที่เกษตรกรยอมรับหรือไม่ยอมรับการปลูกผักปลอดภัย เช่นเดียวกับงานวิจัย

เรื่องการทำนายคุณสมบัติของนักศึกษาระดับปริญญาตรีภาคปกติ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ที่สามารถสำเร็จการศึกษาได้ตามเวลาที่กำหนด โดยใช้ตัวแปรตามที่มี 2 ค่า เพื่อแสดงความสำเร็จ การศึกษาและไม่สำเร็จการศึกษา (สำเร็จ 1/ไม่สำเร็จ 0) โดยแบบจำลองถดถอยโลจิสติก ดังกล่าว สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการศึกษา และอธิบายปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตข้าวหอมมะลินทรีย์ของ เกษตรกรที่ผ่านมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดอุบลราชธานีได้

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved